

اقتصاد هویت

تکمیل

حج اکلاف • راشل کرانتون

ترجمه‌ی مهدی فیضی

فهرست

۹	مقدمه مترجم
بخش یکم: اقتصاد و هویت	
۲۷	فصل یکم: پیش‌گفتار
۳۵	فصل دوم: اقتصاد هویت
۴۵	فصل سوم: هویت و هنجارها در مطلوبیت
۵۵	فصل چهارم: جایی که ما در اقتصاد امروز می‌گنجیم
بخش دوم: کار و مدرسه	
۷۱	فصل پنجم: هویت و اقتصاد سازمان‌ها
۹۵	فصل ششم: هویت و اقتصاد آموزش و پرورش
بخش سوم: جنسیت و نژاد	
۱۲۳	فصل هفتم: جنسیت و کار
۱۳۹	فصل هشتم: نژاد و فقر اقلیت
بخش چهارم: نگاه به پیش رو	
۱۵۷	فصل نهم: اقتصاد هویت و روش‌شناسی اقتصاد
۱۶۵	فصل دهم: نتیجه‌گیری و پنج راه که هویت اقتصاد را تغییر می‌دهد

۱۷۷	قدردانی‌ها
۱۸۳	پی‌نوشت‌ها
۲۰۳	منابع

مقدمه مترجم

کودک از بدو تولد در هویت‌هایی چندلایه و پویا پیچیده شده است که دانسته یا ندانسته بر تصمیم‌ها و رفتارهایش تأثیر می‌گذارد. خانواده مهم‌ترین نهادی است که هویت را با صورت‌بندی زبان رقم می‌زند و باورهای پایه درباره زیست جهان و مهارت‌های اولیه برای زیستن را به کودک منتقل می‌کند. سایر منابع هویت‌بخش مانند جنسیت، ملت، دین، زبان، نژاد، آداب و رسوم، خاستگاه اجتماعی، بومی یا مهاجر بودن و دراقليت یا دراکثريت بودن نيز هر يك رنگ و بوی خود را بر هویت فرد می‌زند. به اين ترتيب، برای درك حقيقتي که كهکشان هویت را می‌سازد، باید دل مشغول مجموعه‌ای از ويژگي‌های غير قابل شمارش بود که نمي‌توان آنها را به سادگي به چند وضع کليشه‌اي مانند ملت یا دين فروکاست.

انسان چهل تکه امروزی، آن چنان‌که داریوش شایگان باور دارد، دیگر نمی‌تواند خود را در محدوده یک هویت معین نگه دارد چراکه هم‌زمان در اقلیم‌های فرهنگی متفاوتی حضور دارد و در وجودش، ناخودآگاه، رد پاهای رنگ‌پریده‌ای از همه افسانه‌های قرون را با رویاهای جمعی گرد آورده است.^۱ امين معلوم^۲، تويسنده لباني-فرانسوی، اما در پاسخ به پرسش مکرر و به ظاهر معمولی دوستانش، که خود را بيس تر فرانسوی می‌داند تا لباني، بروpusعي ترکيبي تأكيد می‌کند که همه روزه آن را چنان یك كل يكپارچه تجربه و زندگي می‌کنیم.^۳

آمارتيا سِن^۴، بی‌آنکه خود را درگير هویت چهل تکه یا يكپارچه کند، از نظام خشونت‌آفرین مروج هویت تکوار، مانند نظریه برخورد تمدن‌های هانتینگتون، انتقاد می‌کند و نشان می‌دهد پافشاری بيش از اندازه بر تنهای یک جنبه از هویت، ما را به سوي خشونت‌گرایی سوق می‌دهد. به نظر او اميد اصلی سازگاري درجهان آشفته درك روش‌تر چندگانگي هویت است. از اين رو توهم تک هویتی را، که به فرد امكان می‌دهد تنها يكى از دلبستگي‌های گوناگونش را به عنوان هویت راستينش جدا کند، افتادن در دام هویت می‌داند.^۵

و آنها سازگار نیست. بازسازی هویت ما از نگاه کلان درگروی میدان دادن به گسترهای قومی، زبانی و دینی، هم‌آهنگی بلند نظرانه بر سر شباهت‌ها و رواداری هم‌دلانه در باب تفاوت‌هاست. از نگاه خُرد اما شاید راه مقابله با مژبندی‌هایی که آینه هویت انسان‌ها را به ریزتکه‌هایی از حقیقت می‌شکنند، تلاش فردی برای رهایی از توجه به داوری دیگران نسبت به خود باشد؛ داوری‌هایی که می‌کوشند تصویری قالبی، ایستا و اریب از فرد را براو تحمل کنند و وی را در حال یا گذشته‌اش نگه دارند.

چنین انسانی، با زندگی اصیل و آزموده که در فرایند دیدن خود سیرو سلوک می‌کند، به تصویری از خویش، آن‌چنان‌که خود تصور می‌کند، می‌رسد، بی‌آنکه پرواپی برای زیستن در خود داشته باشد، آن‌چنان‌که دیگران تصور می‌کنند، آن‌چنان‌که تصور می‌کند دیگران از او تصور دارند یا آن‌چنان‌که دیگران تصور می‌کنند که او از خود دارد؛ انسانی معنوی که در بند باورها، خواسته‌ها و داشته‌های خود و داوری دیگران نیست تا فردایش مثل هرروزش نباشد، بودن اش را از داشته‌هایش نگیرد و در این عریانی، خویشن خویش را بپرده دریافت کند.

*

کتاب اقتصاد هویت حاصل بیش از ۱۰ سال پژوهش نویسنده‌گان آن، جرج اکرافت^۷ و راشل کرانتون^۸، برای ارائه شیوه‌ای نوین برای فهم رفتار انسانی است. راشل کرانتون استاد تمام اقتصاد در دانشگاه دوک و برنده کرسی بلزیاسکال^۹ در سال ۲۰۱۰ و عضو کمیته اجرایی انجمن اقتصاد آمریکا در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ است. او دکتری اقتصاد خود را از دانشگاه کالیفرنیا، برکلی دریافت کرد، جایی که اکرافت استادش بود. پژوهش‌هایش با تمرکز بر حوزه نوپدید اقتصاد شیکه^{۱۰}، نشان می‌دهد که چگونه نهادها و شبکه‌های اجتماعی بر رفتارها و نتایج اقتصادی تأثیر می‌گذارند. کرانتون در سال ۱۹۹۵ در نامه‌ای به اکرافت اصرار داشت که مقاله اخیر وی، به دلیل در نظر نگرفتن نقش هویت در تبیین تصمیم‌های متفاوت افراد در شرایط یکسان، نادرست بود. این نامه شروع یک همکاری چهارده ساله و شکل‌گیری اقتصاد هویت بود.

乔治 اکرافت، استاد کنونی اقتصاد در دانشگاه جرج تاون و همسر جنت یلن^{۱۱}، رئیس کنونی فدرال رزرو آمریکاست. اکرافت در اقتصاد بیش از هر چیز با مقاله کلاسیک خود^{۱۲} درباره مسئله اطلاعات نامتقارن^{۱۳} شناخته می‌شود. او در این مقاله نشان داد که در بازار خودروهای دست دوم، به دلیل اطلاعات نامتقارن بین خریداران و فروشنده‌گان، خودروهای کم‌کیفیت‌تر می‌توانند عملکرد بازار را مختل و خودروهای با کیفیت‌تر را به دلیل کاهش قیمت تعادلی از بازار خارج کنند. اکرافت به دلیل پژوهش‌هایش در همین زمینه بود که در سال ۲۰۰۱ به همراه مایکل اسپنسر^{۱۴} و جوزف استیگلیتز^{۱۵} برنده جایزه نوبل اقتصاد شد.

چنین فردی برای رهایی از این دام حتی ممکن است تن به دیگری سازی^۶ و جدالی دن کیشوت وار با غیر خودی‌هایی بدهد که از جنبه‌های هویتی دیگر خودی به حساب می‌آیند و پیوندهایی ناگریز با او دارند. برای مثال، در نژادپرستی برای یک نژاد یا قوم، صفاتی ضروری و انحصاری در نظر گرفته می‌شود که برتری زیست‌شناختی آن و فروdestی ذاتی سایر نژادها را نشان دهد و در نهایت به داوری منفی اخلاقی بیانجامد. اگرچه مفهوم نژاد امروزه در پرتو پژوهش‌ها از نظر زیست‌شناسی دیگر چندان اعتباری ندارد، علایق توهین آمیز و رفتارهای تبعیض آمیز مبنی بر کلیشه‌های برخاسته از باورهای غیرزیست‌شناختی برتری نژادی همچنان در کشورهای مختلف مشاهده می‌شود.

در سال‌های اخیر افزایش توهمندی که هویتی قومی یا عقیدتی، به عنوان ویژگی اصلی طبقه‌بندی افراد، باعث گسترش فراگیر هواداری از فرقه‌ها و دسته‌های عقیدتی، مانند سلفی‌گری و داعش، یا دشمنی با قومیت‌ها، مانند انواع پان‌ایسم‌ها، شده است. اگرچه در هنگامه چالش فرهنگ دینی خاورمیانه و شمال آفریقا با مغرب زمین، همان‌گونه که محمد قائد نیز باور دارد، نباید به خصومت و درگیری خردمنگ‌ها که گاه آشتی ناپذیرتر از برخورد فرهنگ‌هاست کمتر توجه کرد.

جنسيت‌زدگی نیز، چه خصم‌مانه و چه خیرخواهانه، در واقع نوعی تبعیض و پیش‌داوری درباره انسان‌ها و به طور سنتی زنان است. فروکاستن ساده‌سازی شده هویت به هویت جنسیتی به توهمنی کلیشه‌ای دامن می‌زند که به زن و مرد، بدون توجه به تفاوت‌های وجودی، استعدادها و توانایی‌های شان، نقش‌های از پیش مشخصی را نسبت می‌دهد. به کارگیری اصطلاحات جنسیت‌زده در جوک‌ها، شوخی‌ها و ناسراها به زبان بیماری اشاره دارد که فراتراز تهدید، تحریر یا توصیف، واقعیتی کاذب را می‌سازد که خود براین بیماری دامن می‌زند. شوخی‌های قومیتی و جوک‌های جنسیتی، با کارکرد ایجاد احساس همبستگی بین اعضای یک گروه فرادست، از سویی بر اساس باورهای رایج در باب ویژگی‌های کلیشه‌ای گروه فروdest، مانند بازماندگی فرهنگی هویت عربی، کم‌هوشی یک شاگرد مدرسه‌ای لهجه‌داریا ضعف زنان در رانندگی، بازتولید می‌شوند و از سوی دیگر به جای توجه به ریشه‌های شکل‌گیری آن باورها، مانند فقر و محرومیت، آنها را تقویت می‌کنند. با چنین زبان نادرستی سخت می‌توان درست و سالم اندیشید.

متأسفانه در کشور ما نیز، در ادبیات نوشتاری و گفتاری و رفتارهای اجتماعی، می‌توانید ردى محسوس از دیگرستیزی هویتی و خودبزرگ‌بینی فرهنگی را مانند نگرش‌های ستیزه‌گرایانه به هویت‌های عربی و بلندبالایینی هویت مردانه بینیم که با واقعیت‌های تاریخی و وضع کنونی ما